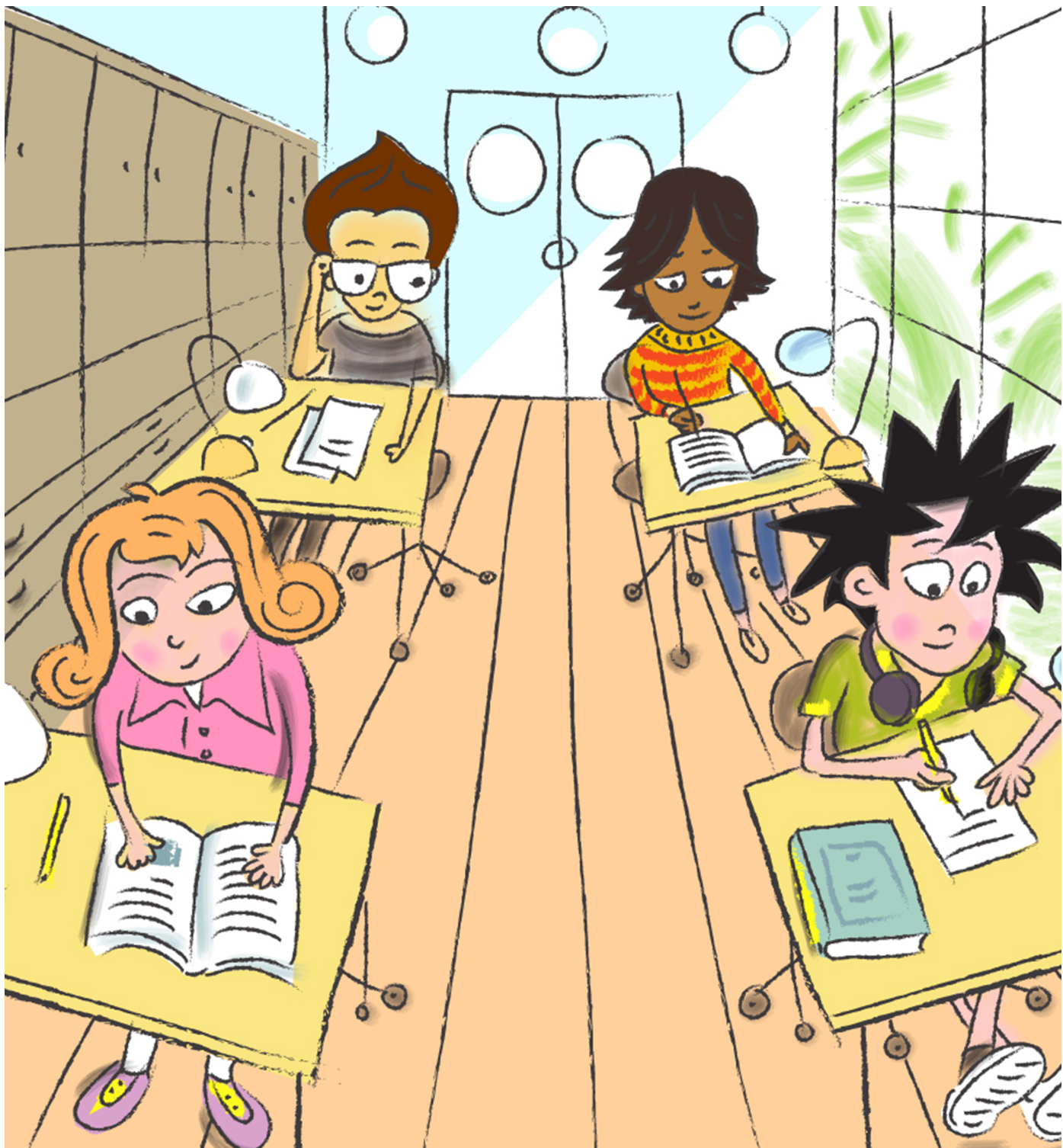

Уроци 1

lernu!

 Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Този проект е финансиран с подкрепата на Европейската комисия. Тази публикация отразява само гледната точка на автора, поради което Комисията не може да бъде отговорна за каквато и да е употреба на информация, която излиза тук.

La tuta enhavo, se ne estas indikite ie eksplicite io alia, apartenas al *lernu.net* kaj estas publikigita sub la permesilo [Krea Komunajo Atribuite-Nekomerce-Samkondiĉe 4.0 Tutmonda](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).

<https://lernu.net/instruado?lang=bg>

▼ Граматика

Азбука

Есперантската азбуката се състои от 28 букви:

Aa, Bb, Cc, Ĉĉ, Dd, Ee, Ff, Gg, Ĝĝ, Hh, Ĥĥ, Ii, Jj, Ĵĵ, Kk, Ll, Mm, Nn, Oo, Pp, Rr, Ss, Ŝŝ, Tt, Uu, Ŭŭ, Vv, Zz

Някои букви са уникални за есперанто:

Ĉĉ, Ĝĝ, Ĥĥ, Ĵĵ, Ŝŝ, Ŭŭ

ŭ = кратко u.

Дифтонгите aŭ, eŭ, които се състоят от "a" или "e" и кратко "ŭ", образуват една сричка.

Eŭ-RO-po, aŭ-TO-ro

Думите се четат точно така, както са написани:

amiko = приятел

ĉambro = стая

ĝi = то

Ударение

Думите с много срички имат ударение върху предпоследната сричка:

te-le-FO-no, ra-DI-o, KAJ, a-MI-ko, ES-tas, AN-kaŭ, hi-sto-RI-o

Член

В Есперанто има само определителен член **la**. Той не се променя по род, число и падеж. Членът показва, че съответните предмети, лица или неща са известни и определени, съответно вече споменати по-рано. Неопределителни членове не съществуват в есперанто.

Seĝo estas en ĉambro. = Стол (който и да е) в стая. (която и да е).

La seĝo estas mia. = Столът (вече споменат, точно определен) е мой.

Лични местоимения

mi = аз

ĝi = то

vi = ти, вие

ni = ние

li = той

ili = те

ŝi = тя

Местоименията **li** и **ŝi** се използват само за лица, т.е. мъже и съответно жени (мъжки и женски род). Местоимението **ĝi** се използва за означаване на предмети, животни, неща и лица, за които се уточнява полът.

Притежателни местоимения

Притежателните местоимения се образуват с наставката **-a**, добавена след личните местоимения:

mia = мой, моя, мое

ĝia = негов (негова, негово)

via = твой; ваш

nia = наш (наша, наше)

lia = негов, негова, негово

ilia = техен (тяхна, тяхно)

ŝia = нейн (нейна, нейно)

Съществителни

Всички съществителни имат окончанието **-o**. Няма граматически род: при необходимост женският пол се обозначава с наставка **-in**.

tablo = маса

lernanto = ученик

lernantino = ученичка

Множествено число

Окончанието за множествено число е **-j**. То използва както при съществителни, така и при прилагателни:

tabloj = маси

lernantoj = ученици

viaj lernantoj = твоите (вашите) ученици

Глаголи

Всички глаголи имат окончание **-i** в инфинитив:

lerni = уча

labori = работя

esti = съм

Окончанието за сегашното време е **-as**. Това окончание е едно и също за всяко лице и число:

mi sidas = аз седя

vi sidas = ти седиш/вие седите

ni sidas = ние седим

ili sidas = те седят

Ĉu?

Това е въпросителна частица, използвана в началото на изречението, която преобразува съобщителното (разказното) изречение във въпрос:

Ĉu vi sidas? = Седиш ли?

Ĉu vi skribas? = Пишеш ли?

Kiu?

Това е въпросителна дума, която има две значения:

Kiu vi estas? = Кой си ти?

Kiu instruisto sidas? = Кой учител седи?

-IST-

Наставката **-ist-** показва професията или принадлежността на човек към някакво движение:

instruisto = учител

hotelisto = хотелиер

esperantisto = есперантист

-IN-

Наставката **-in-** показва женски пол:

patro = баща

patrino = майка

lernanto = ученик

lernantino = ученичка

instruisto = учител

instruistino = учителка

Дума за потвърждение

Думичката **jes** означава "да".

Ĉu vi estas en la ĉambro? = В стаята ли си?

Jes, mi estas en la ĉambro. = Да, аз съм в стаята.

Отрицание

Думата **ne** означава "не":

Ne, mi ne estas en la ĉambro. = Не, не съм в стаята.

▼ Блок 1 (сесии 1-2)

Учебни цели

- научаване на първи думи на есперанто
- разбиране, че всички съществителни имена завършват на **-O**
- научаване на окончанието за множествено число **-J**
- научаване на глаголното окончание **-AS**, което показва сегашно време за всички глаголи
- научаване на наставката **-IST-** за означаване на професия

Необходими учебни средства

- компютър за пускане на звук, цветни карти с думи в пликове

Подготовка

- Звуци **1, 2**
- Копия на **M1**
- Цветни карти с думи **M2**
- Копия на **M3**
- Копия на **M4**
- Копия на **M5**

Нови думи

esti	= съм	ne	= не	skribi	= пиша
mi	= аз	sportisto	= спортист	ĝi	= то
vi	= ти, вие	nun	= сега	lernolibro	= учебник
mia	= мой, моя, мое	sidi	= седя	ĉu	= дали, ли
amiko	= приятел	en	= в	kiu	= кой; който
la	= определителен член	ĉambro	= стая	jes	= да
li	= той	sur	= върху, на	-IST	= наставка за обозначаване на професия (instruisto=учител), занимание (sportisto), привърженици на школа, учение обществено движение (esperantisto)
lernanto	= ученик	tablo	= маса	-AS	= окончание на глаголите за всички лица и числа: Mi estas sportisto=Аз съм спортист; Ili laboras=Те работят.
lerni	= уча	papero	= хартия	-O	= окончание за съществителни имена
kaj	= и	libro	= книга	-J	= окончание за множествено число

Учебен план

5 мен Раздаване на текста **M1** и слушане на звука **1**.

15 мен Четете и преведете **M1** заедно.

Помолете учениците да прочетат по две фрази и отново да ги преведат. Когато стигнат до края на текста, те започват отново, но този път без превод. Учителят помага само с правилно произношение и, ако е необходимо, с превод.

Така учениците ще прочетат текста многократно, ще запомнят думите и ще научат граматическите окончания **-O, -J, -AS** и наставката **-IST**.

5 мен Неезикова игра за пауза

20 мен Играйте играта с цветни карти с думи в 4 пликосе. Създайте групи от трима ученици и дайте на всеки пликосе с **M2**. Помолете групите заедно да съставят изречения с 4 думи. Думите трябва да са в следния ред:

- Думи от червения плик
- Думи от зеления плик
- Думи от синия плик
- Думи от жълтия плик

Думите да се вземат от пликосете случайно. Целта е да се разбере кои изречения имат смисъл и да те да се запишат в тетрадката. Можете да направите състезание: групата, която създаде и преведе най-много изречения, побеждава. Те получават толкова точки, колкото смислени изречения са създали.

Цветни карти в 4 пликосе:

- Червени думи: **mi, amiko, li, lernanto, ĉambro, papero, libro, sportisto, tablo**
- Зелени думи: **estas, sidas, lernas, skribas**
- Сини думи: **en, sur**
- Жълти думи: **ĉambro, tablo, mi, papero, lernanto, li, ĝi**

Можете да попитате учениците какво са научили - какво според тях означават различните окончания? Обяснете бързо значението на окончанията **-O, -J, -AS** и на наставката **-IST**.

10 мен Пауза

20 мен Раздайте диалозите **M3**.

Разделете учениците по двойки и ги помолете да четат диалога и да го превеждат. Помолете една двойка да чете диалога на глас и да го превежда ред по ред. Помогнете им с превода, ако е необходимо. После помолете тази двойка да изиграе диалога, без отново да го превежда. Ако има време, можете да помолите друга двойка да изиграе диалога.

5 мен Неезикова игра за пауза

20 мен Раздайте песента **M4**. Преведете песента заедно и я изпейте 2-3 пъти.

Дайте домашно задание.

Amiko Marko (1-a parto)

Marko estas mia amiko. Li estas lernanto kaj sportisto.

Li nun sidas en ĉambro kaj lernas. Sur tablo estas paperoj kaj libroj. Ĝi estas skribotablo. La libroj sur la tablo estas lernolibroj.

mi

amiko

li

lernanto

ĉambro

papero

libro

sportisto

tablo

estas

sidas

lernas

skribas

en

sur

ĉambro

tablo

mi

papero

lernanto

li

ĝi

Petro Mi estas Petro. Kiu vi estas?

Ana Mi estas Ana. Ĉu sur la tablo estas lernolibroj?

Petro Jes. Kiuj libroj estas en la ĉambro?

Ana Lernolibroj.

Petro Ĉu vi skribas?

Ana Ne, mi lernas.

M4 Песен

Ĉu lernantoj?

Ĉu lernantoj, ĉu lernantoj

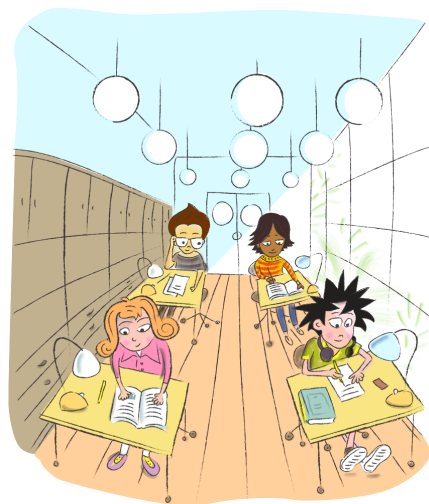
sidas nun, sidas nun,

en la lernoĉambro,

en la lernoĉambro,

Ĉu? Ĉu? Ĉu?, Ĉu? Ĉu? Ĉu?

Мелодия: адаптирана по френската песен Frère Jacques

M5 Домашно задание

Откройте неправильното и го поправете.

Amiko Marko

Marko estas mia ĉambro.

Li estas lernanto kaj paperoj.

Li nun estas en ĉambro kaj lernas.

Sur tablo estas ĉambro kaj libroj.

Ĝi sidas skribotablo.

La amiko sur la tablo estas lernolibroj.

▼ Блок 2 (сесии 3-4)

Учебни цели

- повтаряне и използване на думите от предишните уроци
- учене и използване на нови думи
- използване на окончанията **-O**, **-j**, **-AS** и на наставката **-IST** и повтаряне на тяхното значение

Необходими учебни средства

- компютър за пускане на звук, цветни карти с думи в пликове

Подготовка

- Звуци **3, 4**
- Цветни карти с думи **M6**
- Копия на **M7**
- Копия на **M8**
- Копия на **M9**
- Копия на **M10**

Нови думи

ho = о; хо

instrui = преподавам

ŝi = тя

via = твой; ваш

sporti = спортувам

Учебен план

15 мен

Играйте играта с цветни карти с думи в 4 пликове. Създайте групи от трима ученици и дайте на всеки плик с **M6**. Помолете групите заедно да съставят изречения с 4 думи. Думите трябва да са в следния ред:

- Думи от червения плик
- Думи от зеления плик
- Думи от синия плик
- Думи от жълтия плик

Думите да се вземат от пликите случайно. Целта е да се разбере кои изречения имат смисъл и да те да се запишат в тетрадката. Можете да направите състезание: групата, която създаде и преведе най-много изречения, побеждава. Те получават толкова точки, колкото смислени изречения са създали.

Цветни карти в 4 пликове:

- Червени думи: *mi, amiko, li, lernanto, ĉambro, papero, libro, sportisto, tablo*
- Зелени думи: *estas, sidas, lernas, skribas*
- Сини думи: *en, sur*
- Жълти думи: *ĉambro, tablo, mi, papero, lernanto, li, ĝi*

Можете да попитате учениците какво са научили - какво според тях означават различните окончания? Обяснете бързо значението на окончанията **-O, -J, -AS** и на наставката **-IST**.

5 мен

Изпейте песента **M7** заедно 2-3 пъти.

5 мен

Неезикова игра за пауза

10 мен

Прочетете и преведете **M8** заедно. Обсъдете значението на граматическите окончания **-O, -J, -AS** и на наставката **-IST**.

Помолете учениците да прочетат по две фрази и отново да ги преведат. Когато стигнат до края на текста, те започват отново, но този път без превод. Учителят помага само с правилно произношение и, ако е необходимо, с превод.

Така учениците ще прочетат текста многократно, ще запомнят думите и ще научат граматическите окончания **-O, -J, -AS** и наставката **-IST**.

10 мен

Напомнете на учениците, че трябваше да направят домашно - трябваше да коригират изречения. Помолете всички учащи да прочетат едно изречение и да го преведат.

10 мен

Пауза

20 мен

Раздайте диалозите **M9**.

Разделете учениците по двойки и ги помолете да четат диалога и да го преведат. Помолете една двойка да чете диалога на глас и да го превежда ред по ред. Помогнете им с превода, ако е необходимо. После помолете тази двойка да изиграе диалога, без отново да го превежда. Ако има време, можете да помолите друга двойка да изиграе диалога.

5 мен

Неезикова игра за пауза

20 мен

Играйте играта на думи с топка за заучаване и повторение на думите. Помолете учениците да образуват кръг. Хвърлете топката на някой от учениците и кажете дума на националния език, която учениците вече са научили на есперанто. Ученикът с топката превежда думата на есперанто. После той или тя може да хвърли топката на друг ученик и да каже дума, която този да преведе на есперанто. Ако ученикът не знае точната дума, учителят казва друга дума, докато ученикът отговори правилно. После той или тя може да хвърли топката нататък.

Дайте домашно задание.

mi

amiko

li

lernanto

ĉambro

papero

libro

sportisto

tablo

estas

sidas

lernas

skribas

en

sur

ĉambro

tablo

mi

papero

lernanto

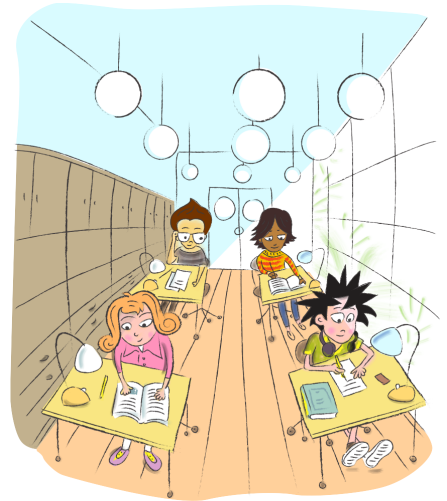
li

ĝi

Ĉu lernantoj?

Ĉu lernantoj, ĉu lernantoj
sidas nun, sidas nun,
en la lernoĉambro,
en la lernoĉambro,
Ĉu? Ĉu? Ĉu?, Ĉu? Ĉu? Ĉu?

Мелодия: адаптирана по френската песен Frère Jacques

Amiko Marko (1-a parto)

Marko estas mia amiko. Li estas lernanto kaj sportisto.

Li nun sidas en ĉambro kaj lernas. Sur tablo estas paperoj kaj libroj. Ĝi estas skribotablo. La libroj sur la tablo estas lernolibroj.

- Ana** Ĉu vi lernas nun en ĉambro?
- Petro** Jes. Kaj vi?
- Ana** Mi sidas sur lernolibro.
- Petro** Ho!
- Ana** Lernantoj lernas. Ĉu vi lernas?
- Petro** Ne. Mi skribas sur papero.
- Ana** Ĉu la instruisto sportas?
- Petro** Ne. Ĉu libro sur la tablo estas via?
- Ana** Ne. La libro ne estas mia, ĝi estas via.

М10 Домашно задание

Учениците поставят думите от Текста **1** на правилното място в таблицата.

Глагол	Съществително	Предлог

▼ Блок 3 (сесии 5-6)

Учебни цели

- използване на нови думи
- образуване на въпросителни изречения с частицата **ĉu** и местоимението **kiu**
- научаване на наставката **-IN-**, която обозначава женски род на съществителното
- създаване на нови думи от вече познати думи и наставки

Необходими учебни средства

- компютър за пускане на звук, цветни карти с думи в пликове

Подготовка

- Звуци **5, 6, 7**
- Цветни карти с думи **M11**
- Копия на **M12**
- Копия на **M13**
- Копия на **M14**

Нови думи

patro = баща

patrino = майка

de = предлог, който означава: 1. на (за притежание); 2. от (в разл. значения); 3. по (учебник по ...)

ili = те

labori = работя

laboristo = работник

hotelo = хотел

instrui = преподавам

lia = негов, негова, негово

instruistino = учителка

vidi = виждам

Esperanto = есперанто

kio = какво; каквото

lingvo = език

ni = ние

respondi = отговарям

-IN- = наставка за образуване на съществителни от женски род: patro (баща) - patrino (майка)

Учебен план

20 мен

Играйте играта с цветни карти с думи в 5 пликове. Създайте групи от трима ученици и дайте на всеки плик с **M11**. Помолете групите заедно да съставят изречения с 4 думи. Думите трябва да са в следния ред:

- Думи от кафявия плик
- Думи от червения плик
- Думи от зеления плик
- Думи от синия плик
- Думи от жълтия плик

В изреченията с думата **kiu** да не се използват червени карти!

Да се обсъди значението на думите **ĉu** и **kiu**. Какво означават те? Защо стоят в началото на думата?

Думите да се вземат от пликите случайно. Целта е да се разбере кои изречения имат смисъл и да те да се запишат в тетрадката. Можете да направите състезание: групата, която създаде и преведе най-много изречения, побеждава. Те получават толкова точки, колкото смислени изречения са създали.

Цветни карти с думи в 5 плика за образуване на въпросителни изречения:

- Кафяви карти: **ĉu, kiu** (не използвайте червени карти в изреченията с думата **kiu**)
- Червени думи: **mi, amiko, li, lernanto, ĉambro, papero, libro, sportisto, tablo**
- Зелени думи: **estas, sidas, lernas, skribas**
- Сини думи: **en, sur**
- Жълти думи: **ĉambro, tablo, mi, papero, lernanto, li, ĝi**

5 мен

Неезикова игра за пауза

5 мен

Раздаване на текста **M12** и слушане на звука **4**.

15 мен

Четете и преведете **M12** заедно.

Помолете учениците да прочетат по две фрази и отново да ги преведат. Когато стигнат до края на текста, те започват отново, но този път без превод. Учителят помага само с правилно произношение и, ако е необходимо, с превод.

Така учениците ще прочетат текста многократно, ще запомнят думите и ще научат граматическите окончания **-O, -J, -AS** и наставката **-IST**.

10 мен

Пауза

10 мен

Образувайте думи заедно. Помолете учениците да кажат значението на окончанията на думите **-O, -J, -AS**, наставките **-IST-** и **-IN-** и притежателните местоимения **MIA, VIA, LIA, ĜIA**. Обсъдете накратко. Напомнете на учениците, че те вече са научили много нови думи; те могат да погледнат всички таблици с думи от урока **1**. Сега им кажете, че с това знание те вече могат да създават нови думи. Как? Те вземат дума и добавят наставка към нея. Така те променят значението на думата.

Дайте няколко примера или ги съставете заедно. Например: **sporto, sportisto, sportistino, sportoj, sportistinoj, instruas, instruisto, instruistinoj, mi, mia, miaj, vi, via, viaj**

Сега помолете учениците да създадат свои собствени думи и да ги запишат.

Можете да направите състезание: кой може да състави най-много смислени думи за 5 минути?

10 мен

Раздайте диалозите **M13**.

Разделете учениците на двойки и ги помолете да прочетат диалога и да го преведат.

5 мен

Неезикова игра за пауза

15 мен

Върнете се към **M13**.

Разделете учениците по двойки и ги помолете да четат диалога и да го превеждат.

Помолете една двойка да чете диалога на глас и да го превежда ред по ред. Помогнете им с превода, ако е необходимо. После помолете тази двойка да изиграе диалога, без отново да го превежда. Ако има време, можете да помолите друга двойка да изиграе диалога.

5 мен

Раздайте песента **M14**. Преведете песента заедно и я изпейте 2-3 пъти.

Дайте домашно задание.

ĉu

kiu

mi

amiko

li

lernanto

ĉambro

papero

libro

sportisto

tablo

estas

sidas

lernas

skribas

en

sur

ĉambro

tablo

mi

papero

lernanto

li

ĝi

Amiko Marko (2-a parto)

La patro kaj la patrino de mia amiko ne estas en la ĉambro. Ili nun laboras.

Lia patro estas laboristo, li laboras en hotelo.

La patrino instruas. Ŝi estas instruistino.

- A** Kio estas en la ĉambro, ĉu vi vidas?
B Mi ne vidas. Ho, en la ĉambro estas tablo kaj libroj.
A Ĉu Maria estas en la ĉambro?
B Ne, mi ne vidas.
A Kiu instruas?
B Jozefo instruas.
A Ĉu Jozefo estas instruisto?
B Jes. Li nun sidas.
A Kiuj lernantoj lernas?
B Mi vidas. Marko, Ana kaj Petro.
A Kio estas sur iliaj tabloj?
B Paperoj, libroj.
A Ĉu la libro de la instruisto estas sur la tablo?
B Ne. Sur lia tablo estas paperoj.

Ni amikas

Ni amikas, ni amikas,
vi kaj mi, vi kaj mi.

En la lernoĉambro,
en la lernoĉambro,
skribas ni, skribas ni.

Мелодия: Frère Jacques

М15 Домашно задание

Всеки ученик пише 5 въпроса.

Всеки ученик учи всички думи (всеки ден по 6 думи).

▼ Блок 4 (сесии 7-8)

Учебни цели

- повтаряне и използване на думите и граматиката от предишните уроци

Необходими учебни средства

- компютър за пускане на звук, цветни карти с думи в пликове

Подготовка

- Копия на **M17**
- Копия на **M18**

Нови думи

ankaŭ = също; (също) и

respondi = отговарям

Учебен план

5 мен

Помолете учениците да прочетат целия текст **M16** отново, без да го превеждат. Всеки ученик чете 2 изречения.

15 мен

Играйте играта с цветни карти с думи в 5 пликосе. Създайте групи от трима ученици и дайте на всеки пликосе с **M11**. Помолете групите заедно да съставят изречения с 4 думи. Думите трябва да са в следния ред:

- Думи от кафявия плик
- Думи от червения плик
- Думи от зеления плик
- Думи от синия плик
- Думи от жълтия плик

В изреченията с думата **kiu** да не се използват червени карти!

Думите да се вземат от пликосете случайно. Целта е да се разбере кои изречения имат смисъл и да те да се запишат в тетрадката. Можете да направите състезание: групата, която създаде и преведе най-много изречения, побеждава. Те получават толкова точки, колкото смислени изречения са създали.

Цветни карти с думи в 5 плика за образуване на въпросителни изречения:

- Кафяви карти: **ĉu, kiu** (не използвайте червени карти в изреченията с думата **kiu**)
 - Червени думи: **mi, amiko, li, lernanto, ĉambro, papero, libro, sportisto, tablo**
 - Зелени думи: **estas, sidas, lernas, skribas**
 - Сини думи: **en, sur**
 - Жълти думи: **ĉambro, tablo, mi, papero, lernanto, li, ĝi**
-

5 мен

Неезикова игра за пауза

20 мен

Раздайте диалозите **M17**.

Разделете учениците по двойки и ги помолете да четат диалога и да го превеждат. Помолете една двойка да чете диалога на глас и да го превежда ред по ред. Помогнете им с превода, ако е необходимо. После помолете тази двойка да изиграе диалога, без отново да го превежда. Ако има време, можете да помолите друга двойка да изиграе диалога.

10 мен

Пауза

20 мен

Раздайте **M18**.

Помолете учениците да допълнят изреченията.

5 мен

Неезикова игра за пауза

10 мен

Върнете се към **M13** от предишния блок. Помолете учениците да го прочетат отново и ги разделете на двойки. Всяка двойка да изиграе диалога без да го превежда.

10 мен

Изпейте песните **M4** и **M14** заедно 2-3 пъти.

Дайте домашно задание.

Amiko Marko (1-a kaj 2-a partoj)

Marko estas mia amiko. Li estas lernanto kaj sportisto.

Li nun sidas en ĉambro kaj lernas. Sur tablo estas paperoj kaj libroj. Ĝi estas skribotablo. La libroj sur la tablo estas lernolibroj.

La patro kaj la patrino de mia amiko ne estas en la ĉambro. Ili nun laboras.

Lia patro estas laboristo, li laboras en hotelo.

La patrino instruas. Ŝi estas instruistino.

- A** Kiu estas amikino de Marko?
B Ana. Ĉu ŝi estas en la ĉambro?
A Jes, ankaŭ via amikino Klara sidas en la ĉambro.
B Kiu instruisto instruas?
A Ne estas instruisto. Estas instruistino Paola.
B Mi vidas. En la ĉambro estas lernantinoj kaj lernanto.
A Kiu lernantino estas via amikino?
B Ana.

M18 Упражнение

Допълнете изреченията.

Marko estas en la _____.

_____ sidas sur seĝo.

Instruisto instruas. Laboristo _____. Lernanto _____.

Marko kaj Petro estas lernant _____ kaj sportist _____.

La patrino _____ Marko estas instruistino.

La seĝo estas en _____ ĉambro.

La libro estas de li, ĝi estas li _____.

Mia nomo est _____ Marko.

М19 Домашно задание

Учениците поставят думите от Текста **1** на правилното място в таблицата.

	-o	-ist-o	-j	istin-o
sport				
instru				
lernant		-		-in-o
amik		-		-in-o
paper		-		-